Vliv genderu na hodnocení anekdot

34. studentský workshop Žďárek
2.–4. května 2014

Klára Prchlíková
prchlikova@ujc.cas.cz

Co jsou to anekdoty?

- Krátké texty s překvapivou pointou
- Funkcí je pobavit adresáta/adresáty
- Jeden z nejrozšířenějších slovesných žánrů
- Tvořeny bohatým jazykovým materiálem
- Zakládají se na prostředcích z různých rovin jazyka (nejčastěji na rovině lexikální)
- Typický žánr humoru

Základní hlediska členění humoru

- Kód komunikace: anekdoty jsou primárně verbální
- Východisko humoru: jazyková matérie → jazykové anekdoty
  situace → situační anekdoty
  stylizace myšlenek → absurdní anekdoty
- Záměrnost: vyprávění anekdot je vždy záměrné
- Celkové vyznění: pozitivní či negativní

Anekdoty jako komunikace

- Komunikační proces:
- Aktivita produktora i recipienta
- Produktorovým cílem je pobavit
- Sdělení nepravdivých informací
- Reakce recipienta (smích)

- Příčiny selhání anekdot:
- Adresát ji nepochopí
- Adresát ji nepovažuje za zábavnou
- Adresát ji už zná

Podílí se gender na hodnocení anekdot?

- Zahraniční výzkumy:
- Tannenová (1995, 2005)
- Abelová, Flick (2012)

- Hypotézy:
- 1. Ve srovnání s ženami hodnotí muži jako vtipnější anekdoty zaměřené **proti ženám**.
- 2. Ve srovnání s muži hodnotí ženy jako vtipnější anekdoty zaměřené **proti mužům**.
- 3. Ve srovnání s ženami hodnotí muži jako vtipnější anekdoty z oblasti tzv. **černého humoru** a anekdoty značně **vulgární**.

Metoda

- Dotazníkový průzkum
  - 1. dotazník: 241 respondentů (147 žen, 94 mužů)
  - 2. dotazník: 145 respondentů (82 žen, 63 mužů)
- Celkem 24 anekdot, z toho:
  - 4 proti mužům, 4 proti ženám, 4 z oblasti černého humoru
  - 2 krátké texty s formou anekdoty
  - 10 „neutrálních“

Výzkum humoru 1 - Mozilla Firefox

Soubor Úpravy Zobrazení Historie Záložky Nástroje Nápověda

Výzkum humoru 1

//docs.google.com/forms/d/15CyNOg0Uy0Jfl1HLoTawxNwmgfxQU7zwcrnX8DzmbwM/formResponse

Google

Nejnavštěvovanější Jak začít Přehled zpráv Google Internetová jazyková p...

Upravit formulář

Výzkum humoru 1

*Povinné pole

Dlouhovlasý mladík už chvíli postává v pražském holičství. Jen do křesla si sednout nechce. „Tak co tu vlastně děláte?" ztratí holič trpělivost. „Ale, schovávám se před otcem a tohle je jediné místo, kde mě hledat nebude." *

- ☐ není vůbec vtipné
- ☐ trochu vtipné (vtipu rozumím, ale moc mě nepobavil)
- ☐ vtipné (vtip mě pobavil, ale znám lepší)
- ☐ velmi vtipné (skvělý vtip, moc mě pobavil)
- ☐ tento vtip znám, už jsem ho slyšel/a
- ☐ Jiné: _____

není vtipné

vtipné

« Zpět | Pokračovat »

26% dokončeno

Používá technologii Google Drive

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

Nahlásit zneužití - Smluvní podmínky služby - Další smluvní podmínky

1. Anekdoty proti ženám

- D1-1: Bůh stvořil svět. Stvořil zem a viděl, že je to dobré. Stvořil rostliny a zkonstatoval, že je to taky dobré. Stvořil zvířata a zjistil, že jsou taky celkem fajn. A pak stvořil muže a zjistil, že ten je taky v pohodě. Nakonec stvořil Bůh ženu, podíval se na ni a zamrmlal: „No co, tak se namaluje…"

- D1-10: Jaký je rozdíl mezi ženskou a prasetem? Asi šest bradavek.

- D2-2: Jaký je rozdíl mezi manželkou a mlhou? Žádný. Když se ráno zvedne a zmizí, vypadá to na příjemný den.

- D2-7: „Ani nevím, proč se s tebou miluji, když jsi tak škaredá…" „Ale no tak, něco pěkného snad ve mně je!" „To jistě, ale to za chvíli vytáhnu…"

Diskuse 1

- Hypotéza: Ve srovnání s ženami hodnotí muži jako vtipnější **anekdoty zaměřené proti ženám**.

- D1-10: Jaký je rozdíl mezi ženskou a prasetem? Asi šest bradavek.
  - Vtipnější se zdá mužům
  - $p = 0{,}005$

- D2-2: Jaký je rozdíl mezi manželkou a mlhou? Žádný. Když se ráno zvedne a zmizí, vypadá to na příjemný den.
  - Vtipnější se zdá mužům
  - $p = 0{,}067$

2. Anekdoty proti mužům

- D1-3: Víte, proč je potřeba milion spermií na oplodnění jednoho jediného vajíčka? Protože všechny odmítají zastavit a zeptat se na cestu.
- D1-6: Kdysi byla jedna žena, která pochopila muže. Bohužel zemřela smíchy dřív, než to mohla povědět ostatním.
- D2-4: Muž je v oblasti sexu jako sněžení. Dopředu nikdy nevíš, kolik centimetrů to bude a ani jak dlouho vydrží.
- D2-12: Víte, jak z deseti chlapů vyberete dva úplný, ale úplný kretény? Namátkou.

Diskuse 2

- Hypotéza: Ve srovnání s muži hodnotí ženy jako vtipnější **anekdoty zaměřené proti mužům**.

- D1-6: Kdysi byla jedna žena, která pochopila muže. Bohužel zemřela smíchy dřív, než to mohla povědět ostatním.
  - Vtipnější se zdá ženám
  - $p = 0{,}06$

- D2-12: Víte, jak z deseti chlapů vyberete dva úplný, ale úplný kretény? Namátkou.
  - Vtipnější se zdá ženám
  - $p = 0{,}031$

- D2-4: Muž je v oblasti sexu jako sněžení. Dopředu nikdy nevíš, kolik centimetrů to bude a ani jak dlouho vydrží.
  - Vtipnější se zdá mužům
  - $p = 0{,}043$

3. Anekdoty z oblasti černého humoru a vulgární

- D1-4: Kohout se prochází po tržišti. Vtom spatří stánek s grilem, kde se grilují kuřata. Nasraný popojde blíž a povídá: „No jasně! Sauny, solárka, kolotoče, píčoviny a na dvoře není koho šukat!”

- D1-8: Sanitka jede od dopravní nehody s těžce raněným do nemocnice, když najednou zastaví. Řidič se otočí a říká dozadu doktorovi: „Je to blbý, doktore, chcíplo mi to!” Doktor na to: „Hmm, mně taky.”

- D2-9: Babička odchází z krematoria, smutně se otočí, dívá se na černý dým kouřící z komína a povzdychne si: „Tak vidíš, dědo, konečně tě někdo vykouřil až do konce.“

- D2-11: Dva vodáci pozorují třetího, který se překlopil a zjevně se topí – nad hladinou se občas vynoří ruka, občas noha, ale hlava se ne a ne vynořit. Vtom jeden vodák povídá druhému: „Měl jsi pravdu, do záchranné vesty se asi fakt dává polystyren, a ne molitan.”

Diskuse 3

- Hypotéza: Ve srovnání s ženami hodnotí muži jako vtipnější anekdoty z oblasti tzv. **černého humoru** a anekdoty značně **vulgární**.

- D1-8: Sanitka jede od dopravní nehody s těžce raněným do nemocnice, když najednou zastaví. Řidič se otočí a říká dozadu doktorovi: „Je to blbý, doktore, chcíplo mi to!" Doktor na to: „Hmm, mně taky."
  - Vtipnější se zdá mužům
  - $p = 0{,}003$

- D2-11: Dva vodáci pozorují třetího, který se překlopil a zjevně se topí – nad hladinou se občas vynoří ruka, občas noha, ale hlava se ne a ne vynořit. Vtom jeden vodák povídá druhému: „Měl jsi pravdu, do záchranné vesty se asi fakt dává polystyren, a ne molitan."
  - Vtipnější se zdá mužům
  - $p = 0{,}04$

Analýza komentářů

- Možnost vložit komentář ke konkrétnímu vtipu
- Možnost vyjádřit se na konci dotazníku

- Anekdoty zaměřené proti ženám:
  - D1-1: 7, D1-10: 8, D2-2: 3, D2-7: 5
  - vyjadřovaly se pouze ženy
  - „urážlivé, trapné, sexistické, nechutné, hnusné“
  - *přijde mi to trapně sexistický, představuju si prostředí, kde se takovýhle vtip vypráví : štamgasti někde v hospodě čtvrté cenové kategorie. mají v sobě už pár piv a nějaký ten rum a tomu i odpovídá zábava*
  - *vtipné tak možná "mezi chlapama v hospodě" po pěti pivech*

- Anekdoty zaměřené proti mužům:
  - D1-3: 3, D1-6: 1, D2-4: 2, D2-12: 1
  - vyjadřovaly se pouze ženy
  - „urážlivé, trapné“

Analýza komentářů (pokračování)

- Absurdní anekdoty
  - D2-1: 5 Přijde pán do obchodu a ptá se: „Máte zelený rohlíky?“ „Ne, jenom modrý,“ odpoví prodavačka. Pán na to: „To nevadí, já jsem tu stejně na kole.“
  - D2-5: 5 Jsou dva růžoví velbloudi na Měsíci a jeden v tom akváriu vůbec nebyl….
  - „nechápu“
  - hodnoceny jako málo vtipné

- Nepravé anekdoty
  - D1-9: 52 Přijde žena za psychologem a hned se ptá: „Kolik je hodin? “ „Půl sedmé,“ odpoví s klidem doktor.
  - D2-8: 12 Přijde zajíc do hospody a povídá: „Dám si jedno pivo!“ Hospodský ani nemrkne a položí před zajíce rum. Zajíc zastříhá ušima, vypije ho a odejde.
  - „nechápu, nerozumím“

Analýza komentářů (dokončení)

- Možnost vyjádřit se na konci dotazníku: *Chcete-li se např. vyjádřit k dotazníku nebo napadá-li Vás nějaký vtip, o který byste se chtěl/a podělit, zde máte prostor.*
- Uvádění dalších anekdot
- Hodnocení anekdot v dotazníku: „špatné, suché, málo vtipné“
- Několikrát se objevila připomínka, že vtipnost anekdot je závislá i na jejich prezentaci:
- *Zdá se mi, že vtipnost vtipu je založená na jeho ústním podání. Když člověk slyší vtip s náležitým přednesem, může mu připadat vtipný právě díky přednesu a může se zasmát i přesto, že kdyby vtip četl, vůbec by ho nepobavil (…)*
- *Myslím si, že je těžké vtipy hodnotit, když jsou pouze napsané. Skvělé vyprávění umí udělat i z těch méně vtipných příběh k "popukání" (…)*

Shrnutí

- Gender se na hodnocení vtipnosti anekdot podílí
- V hodnocení anekdot muži a ženami se projevují dva faktory:
  - urážlivé vyznění anekdoty
  - příslušnost anekdoty k černému humoru

- Rozdíly zaznamenány pouze u vytipovaných skupin anekdot

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST!

Vybraná literatura

- ABEL, Millicent H., FLICK, Jason. Mediation and moderation in ratings of hostile jokes by men and women. *Humor*, 25, 2012, s. 41–58.
- ATTARDO, Salvatore. *Linguistic Theories of Humor*. Berlin: Mouton de Gruyter, 2009.
- BEČKA, Josef Václav. Komika a humor v jazyce. *Naše řeč*, 30, 1946, s. 71–78, 111–120.
- CARRELL, Amy. Two Faces of Communicative Competence: Joke Competence and Humor Competence. In: GAJDA, Stanisław, BRZOZOWSKA, Dorota. *Świat humoru*. Opole: Uniwersytet Opolski, 2000, s. 27–36.
- ČECHOVÁ, Marie. Humor v řeči a řeč v humoru. In: TICHÝ, Martin (ed.). *Sborník prací Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě*. Opava: Slezská univerzita, 2003, s. 21–28.
- KOMÁREK, Karel. Jazykové prostředky vtipnosti anekdoty. In: KALHOUS, Zdeněk, VŠETIČKA, František (eds.). *Studia Philologica* 3. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1992
- PONĚŠICKÝ, Jan. *Fenomén ženství a mužství*. Praha: Triton, 2004.
- TANNENOVÁ, Deborah. *Ty mi prostě nerozumíš: jak spolu mluví ženy a muži*. Praha: Mladá fronta, 1995.
- TANNENOVÁ, Deborah. Irony and Joking. In: TANNENOVÁ, Deborah. *Conversational Style: Analyzing Talk Among Friends*. New York: Oxford University Press, 2005, s. 163–170.